

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/105/2004

PREFERENCJE PARTYJNE W CZERWCU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Niska frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego najwyraźniej ośmieliła sporą część respondentów do mówienia prawdy o swych faktycznych planach wyborczych, a nie do czysto deklaracyjnych zapowiedzi uczestniczenia w wyborach. W drugiej połowie czerwca¹ chęć udziału w wyborach parlamentarnych zadeklarowało zaledwie 44% dorosłych mieszkańców Polski - aż o 8 punktów mniej niż w pierwszej dekadzie maja. Pozostali ankietowani twierdzą, że albo jeszcze nie wiedzą, czy wezmą udział w wyborach (17%), albo deklarują, iż na pewno nie będą w nich uczestniczyć (39%). Jeszcze nigdy deklarowana frekwencja w wyborach parlamentarnych nie była tak niska. Może to oznaczać, że słabnie jeden ze znaczących mechanizmów skłaniających ludzi do uczestniczenia w procedurach demokratycznych - nacisk społeczny lub środowiskowy. Najwyraźniej udział w wyborach parlamentarnych nie wydaje się ankietowanym tak akceptowaną społecznie i ważną częścią właściwej postawy obywatelskiej, by o tym mówić, nawet jeśli nie jest się do końca przekonany, że faktycznie będzie się uczestniczyć w głosowaniu.

W związku ze spadkiem pustych deklaracji wyborczych wyraźnie obniżył się odsetek osób zamierzających wziąć udział w wyborach, ale niemających sprecyzowanych sympatii partyjnych. Obecnie 13% ankietowanych wybierających się do urn (o 8 punktów mniej niż w maju) jeszcze nie wie, na którą partię oddałoby swój głos. Trzeba jednak zastrzec, że spadek deklarowanej frekwencji to nie jedyna przyczyna obniżenia odsetka niezdecydowanych wyborców. Zawsze po wyborach, które są okresem krystalizowania się sympatii partyjnych, maleje odsetek odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Wybory do Parlamentu Europejskiego bez wątpienia również sprzyjały skonkretyzowaniu sympatii politycznych, a swoje niedawne decyzje przy urnach wyborcy wciąż mają w pamięci.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (169) przeprowadzono w dniach 18-21 czerwca 2004 roku na liczącej 961 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

Tabela 1

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?													
	X	XI	XI/XII	XII	I	II	II*	II/III	III	III*	IV	V	VI
	2003				2004								
	w procentach												
Trudno powiedzieć	27	23	22	26	21	21	19	20	20	20	24	21	13

* Badania wykonane na zamówienie „Gazety Wyborczej”, Radia Zet i TVN

Gdyby wybory parlamentarne odbywały się w czerwcu, zwyciężyłaby w nich Platforma Obywatelska, na którą chce głosować 28% potencjalnych uczestników wyborów mających sprecyzowane sympatie partyjne. W porównaniu z ubiegłym miesiącem notowania PO nieznacznie się poprawiły (o 2 punkty procentowe). Na drugim miejscu znalazła się LPR, którą w wyborach do Sejmu i Senatu poparłoby 16% zadeklarowanych wyborców mających sprecyzowane sympatie polityczne. W stosunku do maja poparcie dla LPR wzrosło aż o 9 punktów. Czerwcowe notowania LPR to kolejna korekta, którą można łączyć z wynikami wyborów do Parlamentu Europejskiego. Partia, której wynik w tych wyborach był największym zaskoczeniem dla opinii publicznej i o sukcesie której mówiło się najgłośniej, przyciągnęła do siebie kolejnych zwolenników. Na bardzo rozchwianym i nieustabilizowanym rynku politycznym, jaki mamy obecnie w Polsce, sukces wyborczy najwyraźniej skłania zagubionych i niezdecydowanych wyborców do skupienia się wokół zwycięzcy. Dobrym notowaniom LPR towarzyszy spadek popularności Samoobrony. W czerwcu chęć głosowania na to ugrupowanie zadeklarowało 13% potencjalnych wyborców wiedzących, na kogo oddać swój głos (aż o 7 punktów mniej niż w maju). Jest to najgorszy wynik Samoobrony od pięciu miesięcy. Na kolejnym miejscu znalazł się PiS, który w czerwcu poparłoby 10% zadeklarowanych uczestników wyborów (o 3 punkty mniej niż w maju). Po 7% potencjalnych wyborców głosowałoby w tym miesiącu na niegdysiejszych współkoalicjantów - SLD oraz PSL. Po wyborach do Parlamentu Europejskiego SLD nieznacznie zyskało (2 punkty), natomiast notowania PSL w zasadzie pozostały bez zmian. Takie samo poparcie mają UP i SdPL - w tym miesiącu oba ugrupowania poparłoby po 4% zadeklarowanych uczestników wyborów mających sprecyzowane sympatie partyjne. Po 3% wyborców zadeklarowało chęć głosowania na UW oraz KPEiR. W tym miesiącu swoją

obecność na scenie politycznej zaznaczyły także UPR, ChD III RP, IdP, PPS oraz Zieloni 2004.

Tabela 2

Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?	Odpowiedzi osób deklarujących wzięcie udziału w potencjalnych wyborach i mających sprecyzowane sympatie polityczne*									
	XII 2003	I 2004	II 2004	II 2004**	II/III 2004	III 2004	III 2004**	IV 2004	V 2004	VI 2004
	w procentach									
Platforma Obywatelska RP	26	29	31	29	29	27	26	29	26	28
Liga Polskich Rodzin	8	10	8	11	9	7	10	6	7	16
Samoobrona RP	13	11	18	19	23	24	29	24	20	13
Prawo i Sprawiedliwość	12	13	10	9	10	15	9	9	13	10
Sojusz Lewicy Demokratycznej	17	17	18	12	11	10	8	6	5	7
Polskie Stronnictwo Ludowe	6	6	5	7	7	4	4	5	8	7
Socjaldemokracja Polska	-	-	-	-	-	-	-	7	5	4
Unia Pracy	4	4	3	3	3	3	2	4	3	4
Unia Wolności	3	3	2	2	1	2	3	2	3	3
Krajowa Partia Emerytów i Rencistów	3	1	2	3	2	2	5	1	3	3
Unia Polityki Realnej	0	0	1	1	1	0	1	1	2	1
Chrześcijańska Demokracja III RP	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1
Inicjatywa dla Polski	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1
Polska Partia Socjalistyczna	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Zieloni 2004	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1
Inne	4	1	2	1	1	1	2	3	1	1
N=	382	464	402	455	617	426	411	396	410	367

***Uwaga:** W tabeli nie uwzględniono odpowiedzi „trudno powiedzieć”. Wielkość poparcia dla poszczególnych ugrupowań jest procentowana do tej grupy wyborców, którzy po pierwsze - chcą uczestniczyć w wyborach, po drugie - wiedzą, na kogo będą głosować.

** Badania wykonane na zamówienie „Gazety Wyborczej”, Radia Zet i TVN

Jeśli chodzi o postawy polityczne Polaków, to wyniki czerwcowego sondażu pozwalają mówić o dwóch najważniejszych skutkach wyborów do Parlamentu Europejskiego. W układzie preferencji politycznych najbardziej zauważalny jest wzrost poparcia dla LPR oraz towarzyszące temu obniżenie notowań konkurencyjnej partii protestu - Samoobrony.

Warto jeszcze zauważyć, że zwycięzca wyborów do Parlamentu Europejskiego, którego sukces nie był jednak zaskoczeniem, czyli Platforma Obywatelska tylko nieznacznie poprawiła swoje notowania. Z drugiej strony mamy do czynienia z wyraźnym obniżeniem deklaracji udziału w wyborach, co może oznaczać, że w społeczeństwie narasta nie tylko sytuacyjne zniechęcenie do polityki, ale zmieniają się funkcjonujące dotąd normy - najwyraźniej spada poczucie, że nieuczestniczenie w wyborach jest czymś niewłaściwym i nieaprobowanym społecznie. Osoby niechodzące na wybory najwyraźniej w mniejszym stopniu niż jeszcze miesiąc temu wstydzą się swej postawy i uznają ją za coś niewłaściwego. Wprawdzie w tej chwili trudno stwierdzić, czy jest to zjawisko trwałe, jednak może to źle wróżyć partycypacji społecznej w procedurach demokratycznych (w tym frekwencji w wyborach do parlamentu), a w efekcie akceptacji systemu demokratycznego.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to czy wziął(ę)by Pan(i) w nich udział? 1 - Na pewno wziął(ę)bym w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wziął(ę)bym w nich udział; 3 - Na pewno nie wziął(ę)bym w nich udziału (%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	44	17	39	961
Płeć				
Mężczyźni	46	15	39	459
Kobiety	42	18	39	502
Wiek				
18-24 lat	32	24	44	142
25-34	35	18	47	176
35-44	35	17	47	151
45-54	55	13	32	192
55-64	53	15	32	128
65 lat i więcej	51	14	35	172
Miejsce zamieszkania				
Wieś	44	19	37	352
Miasto do 20 tys.	47	15	38	121
20-100 tys.	45	16	40	188
101-500 tys.	40	13	47	181
501 tys. i więcej mieszk.	46	20	34	119
Wykształcenie				
Podstawowe	43	15	42	275
Zasadnicze zawodowe	36	16	48	245
Średnie	44	20	36	334
Wyższe	67	11	22	106
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	68	9	23	59
Prac.umysł.niż.szczebła	47	18	35	77
Pracownicy fiz.- umysł.	29	13	58	85
Robotnicy wykwalifikowani	24	19	58	81
Robotnicy niewykwalifik.	29	21	50	46
Rolnicy	45	22	33	51
Pracujący na własny rach.	60	10	30	35
Bierni zawodowo				
Renciści	56	14	31	117
Emeryci	50	16	33	208
Uczniowie i studenci	33	25	42	59
Bezrobotni	38	18	43	112
Gospodynie domowe i inni	39	19	42	30
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	46	14	41	119
spółce właścicieli	34	13	53	72
prywatnych i państwa	41	17	41	195
sekt. pryw. poza rolnict.	48	20	32	49
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	40	18	42	142
301-500	36	18	46	170
501-900	46	11	43	207
901-1200	66	13	21	80
Powyżej 1200 zł	62	11	27	70
Ocena własnych war. mater.				
Złe	40	17	44	308
Średnie	44	17	39	436
Dobre	51	16	33	217
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	58	13	29	75
Raz w tygodniu	47	16	37	445
1-2 razy w miesiącu	42	20	38	151
Kilka razy w roku	40	18	42	178
W ogóle nie uczestniczy	33	14	54	111
Poglądy polityczne				
Lewica	47	13	40	155
Centrum	39	19	42	306
Prawica	61	12	27	268
Trudno powiedzieć	29	22	49	231

Tabela 2. Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?

(%)

	Centrum	ChD III RP	DPL	IdP	KPEiR	LPR	PLD	PO RP
Ogółem	0	1	0	1	3	16	0	28
Płeć								
Mężczyźni	0	0	1	0	2	13	0	29
Kobiety	1	1	0	2	4	18	0	27
Wiek								
18-24 lat	0	0	0	0	2	12	0	51
25-34	3	0	0	3	0	9	0	34
35-44	0	0	0	0	0	12	0	30
45-54	0	0	1	1	1	15	0	29
55-64	0	0	0	0	10	21	0	13
65 lat i więcej	0	3	0	0	6	20	1	21
Miejsce zamieszkania								
Wieś	0	0	0	0	4	17	1	17
Miasto do 20 tys.	3	0	0	0	4	21	0	29
20-100 tys.	0	1	2	2	2	19	0	38
101-500 tys.	0	2	0	0	1	13	0	26
501 tys.i więcej mieszk.	0	0	0	2	6	4	0	42
Wykształcenie								
Podstawowe	0	1	0	0	7	25	0	15
Zasadnicze zawodowe	0	0	2	0	3	15	0	19
Średnie	0	1	0	1	2	15	1	34
Wyższe	2	0	0	3	0	4	0	45
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	4	0	0	5	0	10	0	40
Prac. umysł. niż. szczebla	0	0	0	3	3	8	0	41
Pracownicy fiz.- umysł.	0	0	0	0	0	14	0	24
Robotnicy wykwalifikowani	0	0	7	0	0	12	0	54
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	0	0	6	0	10
Rolnicy	0	0	0	0	0	20	0	14
Pracujący na własny rach.	0	0	0	0	0	17	0	49
Bierni zawodowo								
Renciści	0	2	0	0	13	13	0	13
Emeryci	0	1	0	0	4	25	1	18
Uczniowie i studenci	0	0	0	0	5	0	0	60
Bezrobotni	0	0	0	0	0	16	0	19
Gospodynie domowe i inni	0	0	0	0	0	19	0	45
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	3	0	0	4	2	10	0	37
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	0	0	6	0	0	4	0	37
sekt. pryw. poza rolnict.	0	0	0	1	0	13	0	39
prywatnym gosp. rolnym	0	0	0	0	0	19	0	13
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	0	0	0	0	2	12	0	22
301-500	3	0	0	0	3	24	0	27
501-900	0	3	2	2	6	21	0	22
901-1200	0	0	0	0	4	12	1	32
Powyżej 1200 zł	0	0	0	2	2	6	0	41
Ocena własnych war. mater.								
Złe	1	0	0	0	4	17	0	17
Średnie	0	1	1	1	3	21	0	28
Dobre	0	1	0	2	3	5	0	40
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	0	0	0	0	0	44	2	21
Raz w tygodniu	0	0	0	1	5	18	0	24
1-2 razy w miesiącu	3	2	0	0	3	12	0	26
Kilka razy w roku	0	0	0	0	1	3	0	37
W ogóle nie uczestniczy	0	0	4	3	2	0	0	42
Poglądy polityczne								
Lewica	0	0	2	3	1	3	1	6
Centrum	2	0	0	1	4	14	0	30
Prawica	0	1	0	0	2	20	0	40
Trudno powiedzieć	0	2	0	0	9	21	0	19

(continued)

Tabela 2 cd. Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?

(%)

	PPS	PSL	PiS	Samoobrona	SdPl	SLD	UPR	UP
Ogółem	1	7	10	13	4	7	1	4
Płeć								
Mężczyźni	1	7	10	18	4	7	1	4
Kobiety	1	6	10	9	3	8	1	4
Wiek								
18-24 lat	0	4	12	8	2	3	2	3
25-34	0	6	5	11	0	4	2	10
35-44	0	4	7	26	2	6	0	4
45-54	1	7	12	10	3	9	0	5
55-64	0	6	17	14	6	9	2	0
65 lat i więcej	1	9	7	14	6	9	0	1
Miejsce zamieszkania								
Wieś	1	13	8	26	2	7	0	3
Miasto do 20 tys.	2	4	6	12	2	5	2	5
20-100 tys.	0	6	11	5	3	4	0	3
101-500 tys.	0	0	17	6	6	8	2	7
501 tys.i więcej mieszk.	0	2	10	4	5	14	2	2
Wykształcenie								
Podstawowe	0	10	6	22	2	6	0	4
Zasadnicze zawodowe	1	8	16	22	2	8	0	4
Średnie	0	5	13	8	6	7	2	3
Wyższe	2	3	4	2	3	10	0	4
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	0	3	4	0	0	11	0	5
Prac.umysł.niż.szczebła	0	4	12	0	3	0	4	8
Pracownicy fiz.- umysł	0	0	22	8	4	9	0	15
Robotnicy wykwalifikowani	0	0	13	13	0	0	0	0
Robotnicy niewykwalifik.	0	18	9	30	8	0	0	19
Rolnicy	0	24	7	26	0	5	0	0
Pracujący na własny rach.	0	0	11	18	0	5	0	0
Bierni zawodowo								
Renciści	2	12	13	21	2	8	0	0
Emeryci	1	7	9	11	9	10	1	1
Uczniowie i studenci	0	6	11	6	0	7	5	0
Bezrobotni	0	2	9	27	2	13	0	9
Gospodynie domowe i inni	0	0	0	17	0	0	0	0
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	0	4	12	5	3	5	0	2
spółce właścicieli	0	5	15	5	4	0	0	12
prywatnych i państwa	0	2	11	11	1	6	2	8
sekt. pryw. poza rolnict.	0	26	7	28	0	5	0	0
prywatnym gosp. rolnym								
Dochody na jedną osobę								
Do 300 zł	2	7	9	30	4	1	2	10
301-500	0	6	14	8	3	6	0	2
501-900	0	9	11	7	4	5	0	4
901-1200	0	1	11	10	5	11	2	1
Powyżej 1200 zł	3	5	10	2	2	15	3	0
Ocena własnych war. mater.								
Złe	1	3	15	25	5	5	1	3
Średnie	0	7	7	11	3	8	1	4
Dobre	1	10	10	5	3	8	1	4
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	0	2	7	15	4	0	3	0
Raz w tygodniu	1	9	14	11	2	6	1	3
1-2 razy w miesiącu	0	6	4	15	4	13	0	8
Kilka razy w roku	0	3	9	18	7	8	2	5
W ogóle nie uczestniczy	0	3	6	15	6	9	0	0
Poglądy polityczne								
Lewica	0	6	3	12	15	26	3	15
Centrum	1	9	12	14	2	3	0	1
Prawica	1	3	15	11	0	3	1	0
Trudno powiedzieć	0	12	3	22	0	4	0	4

(continued)

Tabela 2 cd. Na kandydatów której partii lub ugrupowania głosował(a)by Pan(i) w tych wyborach?
(%)

	UW	Zieloni 2004	Inne partie	Liczba osób
Ogółem	3	1	1	367
Płeć				
Mężczyźni	3	1	0	184
Kobiety	4	1	2	184
Wiek				
18-24 lat	0	0	0	39
25-34	9	3	0	55
35-44	5	0	4	45
45-54	4	0	2	93
55-64	0	2	0	59
65 lat i więcej	1	0	1	76
Miejsce zamieszkania				
Wieś	1	0	1	133
Miasto do 20 tys.	2	0	3	48
20-100 tys.	3	0	2	77
101-500 tys.	9	2	0	61
501 tys.i więcej mieszk.	4	2	0	49
Wykształcenie				
Podstawowe	0	0	1	95
Zasadnicze zawodowe	0	0	0	78
Średnie	2	1	2	131
Wyższe	14	2	2	64
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	11	4	4	36
Prac.umysł.niż.szczębla	14	0	2	34
Pracownicy fiz.- umysł.	4	0	0	23
Robotnicy wykwalifikowani	0	0	0	18
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	11
Rolnicy	0	0	4	22
Pracujący na własny rach.	0	0	0	20
Bierni zawodowo				
Renciści	1	0	0	52
Emeryci	1	0	1	92
Uczniowie i studenci	0	0	0	18
Bezrobotni	0	0	2	31
Gospodynie domowe i inni	9	10	0	10
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	4	3	4	48
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	12	0	0	24
sekt. pryw. poza rolnict.	6	0	0	75
prywatnym gosp. rolnym	0	0	3	24
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	0	0	0	50
301-500	1	0	3	51
501-900	4	2	0	86
901-1200	5	0	4	50
Powyżej 1200 zł	9	0	0	41
Ocena własnych war. mater.				
Złe	1	1	1	106
Średnie	3	0	2	159
Dobre	6	1	0	102
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	0	0	2	36
Raz w tygodniu	3	1	1	187
1-2 razy w miesiącu	3	0	1	53
Kilka razy w roku	4	0	2	61
W ogóle nie uczestniczy	6	3	0	31
Poglądy polityczne				
Lewica	1	2	1	69
Centrum	6	0	2	96
Prawica	4	0	0	152
Trudno powiedzieć	0	2	2	51